

Zápis z Kulatých stolů konaných v rámci projektu „Applikace Good-Lives-Modelu v českém vězeňství“,

reg.č. CZ.03.3.X/0.0/0.0/17_082/0011081, financovaného z ESF prostřednictvím OPZ

Kulaté stoly se konaly dne 31. května 2023 od 9:30 do 14:00 hodin, v konferenčním sále The Hotel FITZGERALD, Vítkova 26/151, 186 00 Praha 8 – Karlín.

Téma 2: Motivace odsouzených (PhDr. Gabriela Slováková, Ph.D.)

Průběžná evaluační zpráva GLM (Kváča & Gottwaldová, 2022) ukázala, že odsouzení, kteří byli zařazeni do terapeutického programu GLM a zároveň byli pracovníčně zařazeni, dokázali terapii dokončit častěji než ti, kteří byli zařazeni do terapie GLM, avšak do zaměstnání nechodili. Zdá se, že jedním z vysvětlení může být zvýšená celková motivace odsouzených.

Přítomni v rámci kulatého stolu:

Diskusi řídila odborná garantka **PhDr. Gabriela Slováková, Ph.D.**

Mgr. Eva Biedermanová – Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Mgr. Petra Kubíčková – Věznice Kuřim

Mjr. Ing. Bc. Michal Charvát – oddělení VTOS, věznice Drahonice

Mgr. Martina Novopacká – Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Mgr. Pavel Prchal – Věznice Vinařice

Mgr. Michaela Veleková – Probační a mediační služba Praha, probační úředník

Mgr. Markéta Milá – Probační a mediační služba Praha, probační úředník

JUDr. Ondřej Načeradský – soudce OS Kladno

Tereza Řeháková – Institut pro restorativní justici

Lukáš Němec – Designér služeb ve společnosti Pábení

1) Co tu je a funguje?

Účastníci kulatého stolu diskutovali nad těmito otázkami: „Co už tu je? Co funguje? Můžete sdílet příběh o úspěchu?“

- **Funguje osobní příklad** – chování pracovního týmu, dodržování pravidel, které vyžadujeme po odsouzených, lidský a férový přístup, snaha hledání společného řešení
- **Zaměstnávání** – má pozitiva silná motivace při dobrém zařazení a vedení odsouzeného v roli zaměstnance, ale i významná rizika (manipulace od ostatních odsouzených., nepovolené předměty, vztahy)
- **Terapie** – dobře cílená terapie či specializovaný program s dobrým načasováním, ideálně s možností kombinace se zaměstnáním (GLM). Důležité je i dbát na oddělené ubytování odsouzených, kteří jsou součástí nějakého specializovaného programu – důvěra, minimalizace rizik ze strany ostatních.
- **Sociální zázemí a rodina** – spolupráce s funkční rodinou je silná motivace, existují i specializované programy (Táta v kapse, Pappa program, Invisible walls, den s dítětem apod). Pozitivně se promítla možnost Skype hovorů s rodinou.

- **Komplexní přístup** – daří se více právě ve specializovaných programech, kde funguje Case management a individualizovaný plán šitý na míru
- **Férové hodnocení odsouzeného** – dobře nastavit rizika, potřeby, nastavit hodnocení individuálně, aby byl vidět prokazatelný posun (dle možností a schopností s ohledem na život po propuštění)
- **Kulaté stoly** – propojování aktérů v oblasti justice (soudy, státní zastupitelství, věznice, probační služba, neziskové organizace, kurátoři, OSPOD....) - odborná diskuse nad přístupy a postupy v práci s odsouzenými – budování vztahů, důvěry, pochopení, zjednodušení postupů apod.
- **Spolupráce s NNO a společná tvorba programů s VS ve všech oblastech (dluhy, rodina, závislosti, sociální práce)** ideálně s přesahem do postpěče (startovací místa, doprovázení, mentorink)
- **Účelová motivace** – kvalitní a odborný personál dokáže jí převrátit v pozitivní. Není tedy brána jako škodlivý jev, naopak jako moment zájmu, který dobrý odborník dokáže odhalit, ale i využít jako “breaking point”

2) Jak by to celé mělo vypadat?

- **Otevřená věznice/komunitní věznice** – na příkladech dobré praxe v podobě funkčních specializovaných programů se samostatným ubytováním a motivačním programem je patrné, že ve věznicích s menší kapacitou s dobrou znalostí všech odsouzených a možností zapojení do specializovaných programů/terapií, zaměstnání a komunity by se lépe dalo zacílit na odsouzeného a pracovat na úspěšné sociální integraci. Ideální by byl postupný přechod od hromadného ubytování ke komunitnímu typu zacházení s odsouzenými a změna standardů ubytování.
- **Snížení počtu osob ve VTOS** – za nějakých podmínek, přehodnotit ukládání trestů kde by postačil trest alternativní, dekriminalizovat některé jednání a řešit jinou cestou, zavírat nebezpečné jedince ohrožující společnost, s ostatními efektivně pracovat mimo věznice
- **Lepší diferenciaci** – ideální by bylo, aby ve výkonu trestu nedocházelo ke zhoršování původního stavu odsouzených intoxikací prostředím. V případě nutnosti odnětí svobody lépe diferenciovat a změnit systém společného ubytování odsouzených
- **Case management** – aplikoval by se program šitý na míru každému odsouzenému za účasti stálého odborného týmu, odsouzený by měl možnost i místo účastnit se specializovaného zacházení formou programu či terapie, zaměstnání, aplikoval by se podpůrný způsob řešení problémů
- **Vzdělávání zaměstnanců** – **zaměstnanci** budou vedeni k novému způsobu pohledu na vězně – zaměřenému individuálně, směřujícímu ke společnému řešení problémů, case managementu, budou sami dobrým příkladem, mentorem. Kvalitní supervize u všech pracovníků podílejících se na práci s odsouzenými – i těch uniformovaných.
- **Zaměstnanci mají podmínky pro práci odpovídající 21. století**, dbá se i na jejich well-being, aby mohli splňovat náročné podmínky práce ve věznici a vězně motivovat.
- **Nastavení systému hodnocení odsouzeného ve VTOS** – více reflektujícího osobnost odsouzeného, jeho rizika i limity. Individualizované hodnocení opravdových osobních úspěchů.

- **Větší spolupráce a propojování zaměstnanců věznic a spolupracujících organizací** – vytvoření přehledného systému a sdílení informací, ve kterých se orientuje vězeňská služba i odsouzení, efektivnější propojování a návaznost na postpěči, příprava podpory ve fázi těsně před propuštěním a po odchodu z VTOS pro každého (doprovázení, peer, mentoři), větší a efektivnější zapojení probační služby do jednání se soudy, **system cílící na předání do postpenitenciární péče – přehled** a dostupnost služeb a psychologické/terapeutické podpory po propuštění
- **Rozšíření nabídky a spojení terapií (programů) a zaměstnání odsouzených** – vytvořit efektivní systém, kdy na sobě mohou odsouzení pracovat a zároveň chodit do zaměstnání a řešit tak svou finanční situaci. Standardizované programy budou dostupné pro každého vhodného zájemce, součástí specializované práce bude vždy i problematika obětí trestných činů.
- **Motivace zaměstnavatelů zaměstnávat odsouzené během i po propuštění** – daňové úlevy, startovací programy za přispění státu.
- **V motivačním programu se zaměřit na kontakt se zdravou rodinou**, možnost opuštění věznic k návštěvě rodiny v co největší míře tam, kde je to z bezpečnostního hlediska možné. Vytvořit systém, který podporuje zdravé vztahy, aby nedošlo k jejich narušení, podpora rodičovských kompetencí a jejich posilování.
- **Zpětná vazba o propuštěné osobě** – možnost vyhodnocení efektivity programů, motivace i pro zaměstnance věznic
- **Pozitivní medializace** - sdílení úspěchů a posun veřejného mínění v názoru na důležitost práci s rizikovými osobami ve vězení, spolupráce s médii při prezentaci úspěšných příběhů, osvěta v oblasti práce se sociálně znevýhodněnými/narušenými osobami, vězeňství prezentováno i jako sociální služba, upozorňování na důležitost prevence kriminality a sociální práce s lidmi ještě před jejich uvězněním - **Žlutá stužka je veřejně známý projekt** (nejen mezi odbornou veřejností) a téma nalézá podporu i pochopení majoritní společnosti.

3) **Čím začít, aby vše fungovalo lépe/častěji?**

Aby se vize definované v předchozím bodu stala realitou, musí se systém proměňovat. Kde začít? Je potřeba začít u sebe, své vlastní aktivity a jít příkladem ostatním, nejen odsouzeným. Každý může přispět dle možností ke změně k lepšímu!

V Praze dne 31. května 2023

Zapsala: Mgr. Tina Chlupáčová

Ověřila: PhDr. Gabriela Slováková, Ph.D.